

Helsinki, 9.10.2019 VETOOMUS

Lasten seksuaalikasvatus osaksi päivittäistä varhaiskasvatusta

Lapsuus on tietojen ja taitojen oppimisen aikaa. Lapset ovat kehitysvaiheeseensa liittyen uteliaan kiinnostuneita kaikista asioista, myös ikätasoiseen seksuaalisuuteen liittyvistä. Pienen lapsen seksuaalisuus on etenkin oman kehon haltuunottoa ja tunteiden hallinnan opettelua. Lasten seksuaalikasvatus tähtää myönteiseen kehoitsetuntoon, kehonkuvaan ja hyvään tunteeseen omaa kehoa kohtaan. Se on myös sopivuussääntöjen harjoittelua ja itsemääräämisoikeuden opettelua. Samalla opitaan asenteet kehoa, tunteiden näyttämistä ja läheisyyttä kohtaan.

On ensiarvoisen tärkeää, että lapset saavat turvallisilta ja läheisiltä aikuisilta ikätasoisia tietoa, taitoja ja asennekasvatusta myös seksuaalisuudestaan kehitysvaiheensa mukaan. Näin heistä voi kasvaa itseään ja muita arvostavia sekä omaa ja toisen kehoa kunnioittavia ihmisiä. Lasten seksuaalisuus on aiheena monesta syystä tärkeä. Lasten seksuaalikasvatus on ollut vaiettu aihe, josta edes kasvatus- ja terveydenhuollon ammattilaiset eivät edelleenkään saa riittävää koulutusta. Tällöin ammattilainen, joka kohtaa lapsen seksuaalissävytteistä käyttäytymistä, lapsen kysymyksiä seksuaalisuuteen liittyen, tai epäilyä lapseen kohdistuvasta väkivallasta, on pitkälti oman kokemuksensa, asenteidensa ja tunteidensa varassa. Ammattilaisten oma kokemusmaailma ei kuitenkaan anna riittäviä eväitä kohdata näitä kysymyksiä, vaan tarvitaan faktaa ja yleisen asenneilmapiirin muutosta.

On tärkeää parantaa varhaiskasvatuksen henkilöstön tietoja ja taitoja ymmärtää lapsen seksuaalista kehitystä, vastata asiallisesti ja turvallisesti lasten seksuaalissävytteiseen käytökseen tai kysymyksiin, antaa lapselle asiallinen sanasto kysyä ja kertoa kokemuksistaan, sekä avoin keskusteluyhteys. Näin lisätään lasten ymmärrystä heistä itsestään ja omista rajoistaan. Tämä toimii samalla seksuaalisen väkivallan ennaltaehkäisyinä. Lapsi, joka osaa ja uskaltaa puhua kehostaan ja kosketuksesta, osaa myös paremmin suojautua ei-toivotulta kosketukselta sekä kertoa mieltään askarruttavista kokemuksista aikuisille.

Väestöliitto käyttää pienten lasten kanssa toteutettavasta seksuaalikasvatuksesta nimitystä kehotunnekasvatus. Väestöliitto toteuttaa tällä hetkellä Opetushallituksen ja Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen rahoituksella, sekä yhteistyössä mm. allekirjoittaneiden toimijoiden kanssa yksittäisiä hankkeita, joiden puitteissa koulutetaan lasten parissa työskenteleviä ammattilaisia, osallistetaan vanhempia, tuotetaan materiaaleja, arvioidaan lapsivaikutuksia sekä kartoitetaan lapsille annettavan kehotunnekasvatuksen vaikutuksia lasten tietotasoon. Myös THL ja Väestöliiton lisäksi muutkin järjestöt ovat tuottaneet materiaaleja pienten lasten seksuaalikasvatukseen.

Tällaiset hankkeet ovat erittäin hyvä alku kohti kansallista toimintamallia, jossa jokaiseen varhaiskasvatuspaikkaan kuuluisi vähintään yksi työntekijä, joka olisi koulutettu kehotunne-/seksuaalikasvatuksen asiantuntijaksi. Myös perhepäivähoitajille tulee tarjota vähintään verkkoperehdytyskurssi ja jatkossa sisällyttää se heidän peruskoulutukseensa. Näin varmistuttaisiin siitä, että lapset ympäri maan saisivat niitä tärkeitä tietoja ja taitoja, joihin jokaisella lapsella on oikeus.

Me allekirjoittaneet suosittelemme, että lasten seksuaalikasvatus sisällytetään selkeästi mahdollisimman pian osaksi valtakunnallista, velvoittavaa varhaiskasvatussuunnitelman perusteita. Tämä takaisi sen, että varhaiskasvatuksen henkilöstöllä olisi maanlaajuisesti koulutusta, riittävät tiedot lasten seksuaalikehityksestä sekä valmiudet tukea lapsia tässä kokonaisvaltaisessa ja tärkeässä kehityksen osa-alueessa. Varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on velvoite tukea myös vanhempia heidän kasvatustyössään. Perheiden ja kulttuureiden monimuotoisuus tuo tähän yhä lisää haasteita. Seksuaalisuudesta puhuminen on monille ammattilaisille ja vanhemmille vaikeaa ja tämän vuoksi olisi tärkeää, että varhaiskasvatuksen henkilöstöllä olisi kykyä ja tietoa käsitellä myös seksuaalisuuteen liittyviä kysymyksiä. On aika alkaa puhumaan lasten kehitykseen luonnollisena liittyvästä seksuaalisuudesta ja näkemään se tärkeänä osana ihmisen kokonaisvaltaista kehitystä.

- Eija Koivuranta, toimitusjohtaja, Väestöliitto
- Julia Korkman, oikeuspsykologian dosentti, Lasten ja nuorten oikeuspsykologian yksikkö
- Taina Laajasalo, johtava asiantuntija, Barnahus-hanke, THL
- Marianna Ohtonen, toiminnanjohtaja, Kehitysvammaliitto
- Silja Paavola, puheenjohtaja, SuPer
- Anitta Pakanen, puheenjohtaja, Lastentarhanopettajien liitto
- Leena Repokari, Lastenpsykiatrian linjajohtaja, HUS
- Ristenrauna Magga, toiminnanjohtaja, SamiSoster

Tämä kannanotto on käännetty myös pohjoissaameksi ja sen saa halutessa tilata viestinta@vaestoliitto.fi. Lisätietoja: Raisa Cacciatore, asiantuntijalääkäri, lastenpsykiatri, puh. +358 040 529 7155, raisa.cacciatore@vaestoliitto.fi.